

ФІЛОСОФІЯ

УДК 930.1:141.78 (Фуко)

О. І. Біла

Український католицький університет (м. Львів)

ГЕНЕАЛОГІЯ ІСТОРІЇ ВІД Ф. НІЦШЕ ДО М. ФУКО

Розглядається питання концептуальної спорідненості генеалогії Фрідріха Ніцше з генеалогічним проектом Мішеля Фуко. Розкрито антиісторичистські тенденції, спільні для обох філософів, їх критичну настанову щодо принципів традиційного історіописання. Спираючись на методологічні роздуми, запропоновані Фуко в есе «Ніцше, генеалогія, історія» і вступі до праці «Наглядати й карати», авторка виділяє основоположні принципи генеалогічного проекту та формулює визначення генеалогії як критики, спрямованої на в'яснення питань історичної причинності. Заторкнуто політичний аспект генеалогії, що має важливе прикладне значення для сучасної практичної філософії.

Ключові слова: генеалогія історії, історизм, М. Фуко, Ф. Ніцше, генеалогія моралі, влада/знання.

Методологічні роздуми про генеалогію зосереджуються в основному у трьох працях Мішеля Фуко: його есеї «Ніцше, генеалогія, історія» (1971 р.), інавгураційній доповіді в Колеж де Франс «Порядок дискурсу» (1970 р.) і методологічних коментарях на початку книги «Наглядати й карати».

Перші детальні роздуми М. Фуко про проблему казуальності з'являються в есе «Ніцше, генеалогія, історія», опублікованому 1971 року у меморіальному збірнику на честь Жана Іпполіта. Віддаючи належне своєму видатному вчителю, філософ скромно охарактеризував есе як роз'яснення тексту ніцшеанської «Генеалогії моралі». Оскільки вживаючи термін «генеалогія», М. Фуко декларував свій зв'язок з Ф. Ніцше, ми насамперед повинні зрозуміти, що для нього означало бути «ніцшеанцем»: «Я втомився від людей, які досліджують [Ніцше – авт.] лише для того, щоб продукувати такі самі коментарі, як до Гегеля чи Маларме, – писав М. Фуко. – Щодо мене, я надаю перевагу з користю використовувати письменників, які мені подобаються. Єдине правомірне визнання думки на кшталт Ніцше – це користуватися нею, деформувати, змушувати її стогнати і протестувати. І якщо коментатори тоді скажуть, що я був вірним чи невірним Ніцше, це абсолютно не матиме значення» [10, с. 53-54].

Ф. Ніцше трактував генеалогію як герменевтичну форму аналізу і критики, яка, на відміну від кантівської критичної теорії аналізу, що зосереджувалася на логічних послідовностях і протиріччях, звертала увагу на історичний аспект речей. З огляду на свою класичну освіту, ще до публікації «Генеалогії моралі» Ф. Ніцше часто звертався до аргументації з позиції історії, однак тоді його аналітично-критичний інструментарій був слабо розвинений. В передмові до «Генеалогії моралі» Ф. Ніцше писав, що існують також інші генеалогії, діалектичні за свою природою, цілком яких було відродження і утвердження цінностей та ідей свого часу. Серед них – й ті, що постулювали існування єдиного джерела моралі та її поступову еволюцію. Саме у відповідь на ці первісні генеалогії і на кризу, притаманну не лише християнству, а й гуманістичному атеїзмові, він написав «Генеалогію моралі»: «Нам потрібна критика моральних цінностей, сама цінність цих цінностей повинна бути поставлена під питання, – а для цього необхідно знання умов і обставин, з яких вони виростили, серед яких вони розвивались і змінювались» [2, с. 411]. Розпочавши з опису двох видів моралі (панської та рабської) та історії їх співіснування, Ф. Ніцше завершив есе детальним аналізом аскетичного ідеалу, притаманного, як він писав, не лише християнській релігії, а й новочасній європейській науці. Епоха стрімких світоглядних і цивілізаційних змін, що припала на Європі на XIX століття, на думку німецького мислителя, була кризовою. Наголос на важливості історії та як результат історизації буття – безпосередній наслідок цієї ситуації. Визначні епохи – писав пізніше М. Фуко, пояснюючи ідеї Ф. Ніцше, – ніколи не цікавилися історією, оскільки для них питання власної ідентичності не було проблематичним.

Натомість європейці XIX століття відчайдушно прагнули локалізувати себе в історії, щоб таким чином отримати владу над хиткістю власного буття [9, с. 159]. Так само, як колись релігія, нова європейська наука продовжила пошуки ідеальної об'єктивної реальності, перебільшуючи роль істини і в результаті створюючи великі метафізичні схеми. Одним із полей, на якому успішно розгорнулася нова метафізика та телеологія, стала академічна історія, в котрій, за словами М. Фуко, «могло б знайтися заняття важливіше, ніж бути служанкою філософії і розповідати про необхідне народження істини і цінностей...» [9, с. 156].

Роздумуючи про філософську цінність генеалогії Ф. Ніцше, Жіль Дельоз зауважив, що вона – не просто метод історично-орієнтованого герменевтичного аналізу. Проблема, яка стає видимою завдяки генеалогії, – це те, що цінності передбачають оцінку, котра вказує на того, хто оцінює; оцінювання припускає існування цінностей на тій основі, що існують певні принципи, які мають певну вартість. Звідси він зробив висновок, що оцінювати, критикувати означає стверджувати елемент відмінності, тобто стверджувати власне походження, виражаючись мовою Ф. Ніцше. Критика – це активний спосіб екзистенції, що атакує, а не мстить, стверджує власне походження. Історія речі – наслідок взаємодії різних сил, які апропріювали, домінували та експлуатували річ; звідси походить поняття множини, показуючи, що в житті існує завжди більше, ніж одна сила і одне значення. «Історія речі, на загал, – це історія послідовності сил, що захоплюють її, і співіснування сил, що борються за неї. Той самий об'єкт, той самий феномен змінює свій сенс залежно від сили, яка над ним панує. Історія – це варіація сенсів...» [8, с. 3]. З того, як річ отримує своє значення, ми бачимо, що річ чи подія мають численні значення, які вказують на плуральність сил, що стоять за кожним із цих значень, і які формують історію речі, точніше кажучи, історії (у множині) речі.

Детально розглянувши погляди Ф. Ніцше, М. Фуко майже не коментував їх правомірність. На думку Ю. Габермаса, це доводить, що М. Фуко повністю поділяв погляди німецького мислителя [6, с. 249-278]. І хоча сам М. Фуко стверджував, що «генеалогія моралі» могла б стати загальним заголовком для того, чим він займався у науці [10, с. 53], слід визнати, що його генеалогія суттєво відрізнялася від ніцшеанської і за призначенням, і за методикою.

М. Фуко розробляв генеалогію для конкретних цілей, тому в тексті небагато детальних методологічних пояснень, як, наприклад, у випадку з археологією. У своєму есе філософ пояснює, як він розуміє проблему казуальності в історії думки, яким чином генеалогія викриває (чи навпаки не викриває) «витоки» речей і чим вона відрізняється від методів традиційного історичного аналізу. Важливим інтелектуальним вкладом Ф. Ніцше, на думку М. Фуко, є проблематизація концепції «джерел»: традиційне переконання, поширене серед науковців, особливо істориків, нібито звернення до джерел речей (Ursprung) як привілейованого початкового стану допомагає зрозуміти сучасні реалії; в джерелах можна віднайти ту «чисту суть», яка становить основу речі і яка лише видозмінюється у процесі історичного розвитку. Насправді ж ідея про «славні початки» – не більше, ніж історична фікція: «Історичні початки низькі: не в сенсі скромності чи непомітності, наче кроки голуба, а сміхотворні, іронічні, здатні викоринити будь-яке марнославство» [9, с. 143].

М. Фуко зауважує, що у стосунку до джерел Ф. Ніцше використовує два інші терміни, які мають більш позитивну конотацію: «Herkunft» (походження) і «Entstehung» (поява). Вивчення походження ідеї (інституту чи практики) не виявляє прихованої суті речі, що розкрилася з часом. Розповіді історію походження означає «вловити події, найнезначніші відхилення чи, навпаки, повні зміни – омани, помилки в оцінці, поганій розрахунок, які породили те, що існує і є значимим для нас». Те, що виказує такого роду історія, – це те, що «не істина чи буття лежать в основі того, що ми знаємо і чим ми є, а екстеріорність випадків» [9, с. 146]. М. Фуко зокрема зауважує зв'язок ніцшеанського Herkunft з наслідками, які воно має для тіла: «В якості аналізу джерела генеалогія – це артикуляція тіла й історії. Вона повинна показати тіло, на якому відобразилася історія, й процес, коли історія нищить тіло» [9, с. 148].

Так само і «появу» (Entstehung) не слід розглядати як кінцевий пункт історичного розвитку. Правильніше сказати, що вона – середня ланка у нескінченній боротьбі сил, які Ф. Ніцше вважав суттю історії. Влада для Ф. Ніцше, як М. Фуко розумів його, – це завжди насилля. Люди встановлюють системи правил (соціальних, а отже ж й епістемологічних), але вони є лише засобами для жорстокого панування: «Людство не прогресує поступово від битви до битви, аж поки не досягне універсального взаєморозуміння, де панування закону зрештою заміняє війну; людство вбудовує кожне із цих насильств в систему правил і таким чином переходить від панування до панування» [9, с. 151]. Суспільство може вдавати, що правила, які лежать в основі його практик та інститутів, виражають автентичне значення людського існування, що його інтерпретація людини є просто вираженням її суті. Але, згідно з Ф. Ніцше, такі правила та інтерпретація є завжди засобами для сил, які домінують у суспільстві, їхня об'єктивність – радше позірна; «самі в собі правила пусті, насильницькі, безцільні; вони створені, щоб служити тому чи іншому» [9, с. 151]. Завжди можна «вивернути їх, використати їх у протилежному смислі і повернути проти тих, хто їх встановив» [9, с. 151]. Замість того, що виявляти привілейовану інтерпретацію, яка виражає істинне значення людської реальності в її історичній перспективі, генеалогія представляє кожен спробу інтерпретації як насильницьке або приховане привласнення системи правил, яка сама в собі не має жодного значення [9, с. 151-152].

Традиційна історія намагається базувати людську реальність у фіксованих значеннях, які виражаються у «апокаліптичних судженнях», що насправді впроваджують «надісторичну перспективу» [9, с. 152]. Натомість Ф. Ніцше розглядає свою генеалогію як дійсну чи ефективну історію (wirkliche Historie), яка «нічого не залишить під собою, що володіло б забезпеченою стабільністю життя чи природи,.. не дозволить нести себе з мовчазною впертістю до тисячолітнього кінця» [9, с. 154]. В результаті, вона підриває традиційну історію у трьох важливих моментах: надаючи перевагу сингулярним випадковостям перед ідеальними континуальностями необхідного розвитку; зосереджуючись на тих низьких речах, які знаходяться поруч з нами (напр., на тілі і його процесах), радше ніж на віддалено шляхетних; і нарешті, зриваючи маску абсолютної об'єктивності, вона визнає обмежений і суб'єктивний характер власної перспективи.

Як належить генеалогісту, який прагне позбутися метафізичного хвоста історії, поводитися з історичною наукою? «Історичне почуття», за словами М. Фуко, дозволяє принаймні три різні сценарії: пародійно-деструктивне використання реальності, що протистоїть історії-ремінісценції чи впізнаванню; дисоціативно-деструктивне використання ідентичності, котре протистоїть історії-континуальності чи традиції; і сакрально-деструктивне використання істини, котре перебуває в опозиції до історії-пізнання.

В класичній історичній парадигмі історики намагалися відшукати яскраві ідентичності минулого, щоб потім запропонувати їм своїм сучасникам і таким чином підтримати їхню ідентичність. Так, наприклад, Французьку революцію можна розглядати через паралелі з римською історією, а романтизм як аналог середньовічного лицарства. Завдання ж історика-генеалогіста – викласти перед сучасним європейцем найрізноманітніші ідентичності, що слугуватимуть йому запасними «протезами» у ситуації, коли він більше не впевнений, ким є і які його життєві орієнтири. Ці додаткові ідентичності будуть краще індивідуалізовані та вглядатимуть більш реальними, ніж його власна. Зберігаючи усвідомлення того, що вони штучні, ми зможемо позбутися «монументальності історії», що ставила перед собою завдання утримати великі вершини становлення в постійній присутності. Пародійно-деструктивне використання реальності береже історію від додаткових метафізичних побудов, що претендують на статус об'єктивного відображення дійсності.

Для Ф. Ніцше – і тут М. Фуко зупевне погоджується з ним – традиційна історія фундаментальних ідентичностей надає модерній людині статус суб'єкта пізнання, здатного отримати об'єктивне знання про себе і світ довкола, що конститує її

як вільного, морально автономного суб'єкта. Презентуючи себе нейтральною, свободною від будь-яких пристрастей, і зосередженою винятково на істині, історична наука стверджує, що забезпечує самопізнання, яке є основою автентичної ідентичності людей як вільних суб'єктів. Однак, цілісна ідентичність, на думку М. Фуко, – це завжди пародія: її складає множина, «в ній сперечаються незліченні духи, пересікаються і керують одні одними системи» [9, с. 161]. В кожному з цих духів історія відкриває не забуту і готову відродитися ідентичність, а складну систему елементів, численних, різноманітних, над якими не має влади жодна сила синтезу. Уважніший аналіз неоднорідності власної ідентичності допомагає краще розуміти інших у їхній мінливості, множинності і відмінності і водночас змушує придивитися до окремих частин власного становлення. Генеалогія натомість підриває навіть цю ідентичність, показуючи, що на перший погляд вивільнюючий ідеал об'єктивного самопізнання є насправді інструментом домінування. «Історія, генеалогічно спрямована, має на меті не віднайти коріння нашої ідентичності, а навпаки, налягати на її розсіяння. Вона прагне не до того, щоб виявляти єдине джерело, з якого ми вийшли, цю прабатьківщину, повернення на яку обіцяє нам метафізику, а до того, щоб виявляти всі розриви, котрі нас пересікають» [9, с. 162]. Навіть якщо генеалогія ставить питання про підґрунтя, то лише для того, «щоб виявити гетерогенні системи, котрі під маскою Я забороняють утворення будь-якої форми ідентичності» [9, с. 162]. В момент, коли ми усвідомимо величезне різноманіття радикально відмінних способів конструювання в минулому, ми втрачимо вітиху наперед даних ідентичностей і «можливо, відкрисмо ту сферу, де оригінальність знову можлива» [9, с. 161]. Так само, де традиційна історія виходить поза історичні паралелі у спробі заземлити нашу ідентичність у казуальних джерелах («досліджуючи наше коріння»), генеалогіст показує незчисленно велику кількість опису цих джерел.

На відміну від традиційного розуміння генеалогій, генеалогія М. Фуко постає як «історія теперішнього» [5, с. 30]. Насамперед тому, що предметом свого дослідження робить походження нині існуючих правил, практик та інститутів, які стверджують свою владу над нами. А по-друге тому, що її головний намір полягає не в прагненні зрозуміти минуле з його власної перспективи чи заради нього самого, а в бажанні осмислити теперішнє, не вдаючись до метафізичних прикрас, за допомогою яких воно легітимізує своє існування.

Академічна історія, починаючи від Л. фон Ранке, твердо вірила у нейтральність історичного пізнання, його незалежність від будь-яких пристрастей і спрямованість на пізнання об'єктивної істини. Втім, якщо глянути на всю сукупність наукового пізнання, включаючи історичне, то, по суті, те, що ми спостерігаємо, є трансформацією волі до знання, котра, за словами М. Фуко, є «інстинктом, пристрасстю, інквізиторською посвятою» [9, с. 162]. Історичний аналіз цього великого воління-знання виявляє, що не існує такого пізнання, котре б не базувалося на несправедливості, що означає, що в самому пізнанні відсутнє право на істину. Воління-знання не наближує абсолютну Істину, воно не дає людині точне і ясне володіння природою, навпаки, воно розбиває єдність суб'єкта, викликаючи в ньому імпульси руйнування. Якщо колись релігії вимагали людських жертв, то нині наука змушує нас робити експерименти над самими собою, приносячи в жертву суб'єкта, що пізнає. Усвідомлюючи цю динаміку, генеалогіст відмовляється від концепції історії-пізнання і не цурається десакралізувати поняття абсолютної об'єктивної істини, до якої традиційно прагнули науковці, зокрема й історики. «Справа не в тому, щоб судити минуле в ім'я істини, якою лише ми можемо володіти у сучасності; йдеться про ризик деструкції суб'єкта, який шукає знання в безконечному розгортанні волі до знання» [9, с. 164]. Саме в цьому суть того, що М. Фуко назвав «сакральньо-деструктивним використанням істини».

Зв'язок між владою та знанням – це ще один аспект, в якому М. Фуко впритул наближається до генеалогії Ф. Ніцше. Впроваджуючи поняття епістем чи дискурсивних формацій (систем, які упорядковують різні історичні епохи самі в собі через співвідношення мови, мислення, знання і речей), мислитель відштовхувався від теорії, що саме влада трансформує рамки цих систем. На думку М. Фуко, вона

має позитивну епістемологічну силу не лише тому, що контрастує чи елімінує знання, але й тому, що продукує їх. Класична економіка, наприклад, є продуктом капіталістичної системи, що, незважаючи на її очевидні обмеження, досягла певного знання, існування якого неможливе без капіталізму [4, с. 186].

Ідея, що влада і знання тісно пов'язані, нагадує концепцію волі до влади, яку Ф. Ніцше вважав джерелом систем думки (наприклад, платонізму і християнського богослов'я), котрі стверджували, що виражають чисте, об'єктивне знання. М. Фуко не відчував жодної симпатії до метафізичних теоретизувань Ніцше, втім його зацікавила ніцшеанська ідея влади, що лежить в основі наук, релігії та інших когнітивних авторитетів, котрі презентують себе як такі, що базуються винятково на безінтересовній і аргументованій силі.

Якщо все, у що ми віримо, визначене владними структурами нашого суспільства, як наші переконання можуть бути істинними поза межами нашого суспільства? Здавалося б, М. Фуко не лишив місця для об'єктивної, нерелятивізованої істини. Якщо всі переконання є істинними відносно системи влади, з якої вони походять, тоді й самі твердження мислителя мають лише обмежену вартість. Якщо ми знаходимося в тій самій системі координат, що й М. Фуко, ми можемо прийняти його позицію. Якщо ж ні, тоді вона нас не стосується.

Насправді філософа не цікавили теоретичні узагальнення, що ведуть до радикального релятивізму і скептицизму. На думку Ж. Дельоза, М. Фуко свідомо відмовився від розгляду того, що було предметом дослідження для його попередників: аналіз речень з перспективи їх істинності або неправдивості чи як об'єктів віри було винесено за межі філософського інтересу [7, с. 67]. Незважаючи на необережні твердження універсального характеру, філософа приваблював локальний, а не глобальний скептицизм. Його проект полягав в тому, щоб поставити під питання окремі твердження, що народжуються у тандемі знання/влада: зокрема ті, які роблять психологи і суспільствознавці. Він піддав сумніву раціональну цінність того, що було накопичено під назвою «наукове знання» в Західній Європі від періоду Відродження до початку ХХ ст. Відношення «знання-влада» цікавило М. Фуко з перспективи відновлення права на голос. «Пригноблені знання проростають крізь розлами та в закутках історичних перервностей і, вимагаючи для себе голосу, перетворюються на політичні проекти, що постають як генеалогічні» [3, с. 333]. Ніяке знання не можливе без системи комунікацій, яка сама в собі вже є системою влади. Тому ті, хто оперують в суспільстві поняттями знання, мають особливу відповідальність перед ним. Т. Адорно писав, що М. Фуко покладав на філософів (інтелектуалів) особливе завдання: «Філософ повинен бути не просто критичною свідомістю суспільства..., завдання філософа є більш конкретним та складним – спираючись на свою здатність використовувати концептуальні інструменти і на своє мистецтво інтерпретації, аналізувати і виявляти провали, механізми, типи здійснення і поля дії влади» [1, с. 92]. В цьому значенні, філософія є політикою від початку і до кінця. Але не тому, що вона змушена підкорятися якійсь ідеології або виражати чийось думку, а тому, що тема «життя разом» (суспільного життя) завжди залишатиметься в центрі її уваги.

Бібліографічні посилання:

1. Дилель Д. Интеллектуальное наследие Фуко (беседа с Франческо Паоло Адорно) [Текст] / Дилель Дидье ; [пер. с фр. В. Каплуна] // Мишель Фуко и Россия : сб. статей / под ред. О. В. Хархордина. – СПб. ; М. : Европейский университет в Санкт-Петербурге : Летний сад, 2001. – С. 82–94.
2. Ницше Ф. К генеалогии морали [Текст] / Фридрих Ницше ; Перевод К. А. Свасьяна // Сочинения в 2-х томах / Фридрих Ницше. – М. : «Мысль», 1990. – Том 2. – С. 407–524.
3. Роумен Д. Постструктурализм [Текст] / Деніс Роумен // Енциклопедія постмодернізму / за ред. Ч. Вінкінста та В. Тейлора ; пер. з англ. В. Шовкун ; наук. ред. пер. О. Шевченко. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. – С. 332-333.
4. Фуко М. Археологія знання [Текст] / Мішель Фуко ; пер. з фр. В. Шовкуна. – К. : Основи, 1996. – 326 с.
5. Фуко М. Наглядати й карати : народження в'язниці [Текст] / Мішель Фуко ; пер. з фр. Петро Тарашук. – К. : Основи, 1998. – 392 с.
6. Хабермас Ю. Філософський дискурс о модерне : Дванадцять лекцій [Текст] / Юрген Габермас ;

Пер. с нем. – 2-е изд., испр. – М. : Издательство «Весь Мир», 2008. – 416 с.

7. Deleuze G. Foucault [Текст] / Gilles Deleuze ; trans. by S. Hand. – London : Athlone Press, 1988. – 170 p.

8. Deleuze G. Nietzsche and Philosophy [Текст] / Gilles Deleuze ; transl. by Janis Tomlinson. – New York : Columbia University Press, 1983. – 221 с.

9. Foucault M. Nietzsche, Genealogy, History [Текст] / Michel Foucault // Language, Counter-Memory, Practice : Selected Essays and Interviews / Michel Foucault ; ed. and trans. D. F. Bouchard and S. Simon. – Ithaca, New York : Cornell University Press, 1977. – С. 139-164.

10. Foucault M. Prison Talk [Текст] / Michel Foucault // Power/Knowledge : Selected Interviews & Other Writings, 1972-1977 / Michel Foucault ; [ed. by Colin Gordon]. – New York : Pantheon, 1980. – С. 37-54.

Била О. И. Генеалогия истории от Ф. Ницше к М. Фуко.

Рассматривается вопрос концептуальной родства генеалогии Фридриха Ницше и генеалогического проекта Мишеля Фуко. Раскрыты антиисторицистские тенденции, общие для обоих философов, их критическая позиция к мировоззренческим убеждениям традиционного историописания. Автор выделяет главные принципы генеалогического проекта и формулирует определения генеалогии как критики, направленной на выяснение вопросов исторической причинности. Затрагивает политический аспект генеалогии, что имеет важное прикладное значение для современной практической философии.

Ключевые слова: генеалогия истории, историцизм, М. Фуко, Ф. Ницше, генеалогия морали, власть/знание.

Bila O. I. Genealogy of History from Nietzsche to Foucault.

The article discusses the fundamental principles and methodological similarities of Michel Foucault's genealogical approach with the genealogical critique of Friedrich Nietzsche. The antihistoricist views shared by both philosophers made Foucault address Nietzsche's texts in pursuit of the methodological strategy that would add to his archeological method a lacking theory of causality. The principles of the genealogical approach are to be found in three works: "Nietzsche, Genealogy, History", "The Order of Discourse", and introductory notes to "Discipline and Punish". In this article we discuss only two of them (the first and last texts), since the primary object of our interest is the intellectual heredity of Nietzsche's concept in Foucault's philosophy. Although, it is often argued that Foucault's understanding of history is radically relativistic, we believe that his project was misinterpreted in regard to what it means for the contemporary practices of history. Foucault considered himself a critical intellectual aiming at liberating his contemporaries of the restraints imposed on them by the existing discourses. His primary target was the modern truth production "industry" of the Western world. The genealogical method pointing to the multiple petty beginning of the things changed the perspective on what the historical identity is all about. In the contemporary situation of the post-colonial, post-Soviet Ukraine when it struggles for producing a proper image of itself and its history, Foucault's genealogy might provide a suitable methodological solution for developing identity strategies. Foucault's emphasis on the role of critical intellectuals has also to remind us about our own roles in the present situation when it seems that philosophy has nothing to say anymore.

Keywords: genealogy of morals, genealogy of history, historicism, M. Foucault, F. Nietzsche, power/knowledge.

Надійшла до редколегії: 15.12.2013 р.

УДК 37.0+16

Н. Н. Власюк, Т. С. Косенко

Новосибирский государственный педагогический университет

АКСИОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОБРАЗОВАНИЯ ДЛЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВА В ДВУХ СИСТЕМАХ ТЕОРЕТИЗИРОВАНИЯ

Рассматриваются аксиологические аспекты образования для устойчивого развития в двух проектах науки (метафизическом и диалектическом). Обосновывается важность диалектического подхода для аксиологической подготовки молодежи, поскольку данный подход раскрывает приоритет совершенства и совершенствования общественных отношений, адекватно исторической эпохе, приоритет будущего всей цивилизации по отношению к ценностям сегодняшнего потребления.

Ключевые слова: аксиология, общество, устойчивое развитие, образование, диалектический проект науки, метафизический проект науки.

В современном мире фактически сложился ряд негативных общемировых социальных тенденций: погоня исключительно за прибылью как главным